

УДК 37.011.3-051:69:377:008

Марія Михнюк

ЗМІСТ ФУНКЦІОНАЛЬНИХ КОМПОНЕНТІВ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ВИКЛАДАЧІВ СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН БУДІВЕЛЬНОГО ПРОФІЛЮ

Метою даної статті є визначення змісту складових професійної культури викладачів спеціальних дисциплін будівельного профілю.

У філософському енциклопедичному словнику категорія “зміст” трактується як відповідна сторона цілого, яка представляє собою єдність усіх складових елементів об’єкта, його властивостей, внутрішніх процесів, зв’язків, суперечностей і тенденцій [14, с. 156]. Аналіз змісту професійно-педагогічної діяльності викладачів спеціальних дисциплін надає можливість згрупувати культурні та педагогічні факти і явища, цілеспрямовано розкрити специфіку професійної культури викладача спеціальних дисциплін і визначити структурні та функціональні компоненти професійної культури. На основі цього до функціональних компонентів розвитку професійної культури викладачів ми віднесли такі: гносеологічний, психологічний, комунікативний, технологічний, етико-естетичний, інформаційний.

Гносеологічний компонент розвитку професійної культури спрямований не лише на пізнання й аналіз педагогічних явищ, але й на вивчення й усвідомлення індивідуально-особистісних особливостей, необхідних для вироблення дослідницький умінь. Змістовими елементами даного компонента ми визначили методологічну і дослідницьку культури.

Враховуючи вимоги до професійно-педагогічної діяльності в ПТНЗ для розвитку професійної культури викладачів спеціальних дисциплін, важливого значення набуває *методологічна культура*.

На думку В. Загвязинського, методологія включає в себе компоненти, пов’язані з вченням про структуру і функції педагогічного знання, загальнонаукові та педагогічні положення, що мають методологічне значення, вчення про методи педагогічного пізнання [7].

До змісту методологічної культури викладачів спеціальних дисциплін будівельного профілю ми віднесли загальні методологічні знання про характеристики наукової діяльності, засоби і методи наукового дослідження, організацію процесу проведення дослідження, особливості індивідуальної та колективної наукової діяльності викладача. Важливим аспектом методології є практична діяльність, характеристика цієї діяльності, організація процесу практичної діяльності, методологія і теорія

управління проектами. З позиції методології навчальної діяльності викладачі спеціальних дисциплін мають володіти знаннями характеристик навчальної діяльності, логічної структури навчально-виховного процесу в ПТНЗ, порівняльного аналізу організації різних видів діяльності, які здійснює педагог. Для викладачів спеціальних дисциплін ПТНЗ будівельного профілю володіти дослідницькою культурою означає володіти педагогічним знанням, практичним використанням вироблених дослідницьких умінь для вдосконалення професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників будівельної галузі.

Дослідницька культура. Дослідницькі вміння є невід'ємною складовою професійних умінь педагога і розглядаються С. Сисоєвою як “властивість особистості, яка характеризує його здатність до пошуково-перетворюючої діяльності в освітньому процесі, а з іншого – як його здатність здобувати нові знання, уміння і навички, які сприяють його професійному розвитку і саморозвитку” [15, с. 183]. Враховуючи вимоги до дослідницької культури, можна виокремити такі дослідницькі вміння викладачів спеціальних дисциплін: здійснювати інформаційний пошук і працювати з літературними джерелами, працювати з технічними джерелами; аналізувати, синтезувати інформацію; виділяти головне, суттєве; систематизувати і класифікувати інформацію; переносити знання у практичні умови; передбачати наслідки педагогічного процесу; здійснювати ретроспективний аналіз педагогічного процесу [7].

Психологічний компонент передбачає розвиток у викладачів спеціальних дисциплін будівельного профілю психологічної та рефлексивної культури.

Психологічна культура. Важливою передумовою здійснення ефективного навчально-виховного процесу в ПТНЗ є особистісна психологічна досконалість викладача спеціальних дисциплін, що забезпечує високий рівень його професіоналізму та розвиток його творчого потенціалу. Психологія, на думку І. Зимньої, займає центральне місце не лише як продукт усіх інших наук, але й як можливе джерело пояснення їх формування і розвитку [8, с. 7]. Педагогічна психологія спрямована на знання викладачем спеціальних дисциплін психологічних особливостей і закономірностей інтелектуальної праці й особистісного розвитку особистості в різних умовах психологічної діяльності. До основних елементів психологічних знань вчена відносяться ті, що пов'язані з: розкриттям механізмів і закономірностей тих, хто навчається, і здійсненням виховного впливу на інтелектуальний і особистісний їх розвиток; визначенням зв'язку між рівнем інтелектуального й особистісного розвитку фахівців; визначенням особливостей організа-

ції й управління навчальною діяльністю та вплив цих процесів на інтелектуальний, особистісний розвиток і навчально-пізнавальну активність; визначенням психологічних основ діагностики рівня і якості засвоєння і їх співвідношення з освітніми стандартами; розробка психологічних основ подальшого вдосконалення навчально-виховного процесу [8, с. 24–25].

Рефлексивна культура. Сучасна гуманістична парадигма професійної освіти висуває нагальну потребу в професійно компетентному викладачеві, який здатний не лише до реалізації свого творчого потенціалу, особистого саморозвитку, а й до здійснення рефлексивних процесів самопізнання.

Грунтуючись на результатах аналізу досліджень науковців Г. Андріанова, Т. Давиденко, І. Підласого, А. Хуторського, можна визначити, що педагогічна рефлексія: допомагає сформуванню отриманих результатів і визначити мету своєї навчальної діяльності, а в разі необхідності – здійснити корегування своїх дій; дозволяє усвідомити свою індивідуальність і унікальність; забезпечує аналіз і дослідження вже виконаної діяльності з метою фіксації її результатів та здійснення подальшого вдосконалення даної діяльності [13; 16].

Рефлексія як один з основних видів професійно-педагогічної діяльності викладача спеціальних дисциплін будівельного профілю допомагає йому ефективно здійснювати навчально-виховний процес професійної підготовки майбутніх будівельників, а тому предметом рефлексії педагога можуть бути: формування професійного світогляду, потреби, інтереси і запити, окремі професійні якості, способи організації й управління навчально-виховним процесом у ПТНЗ та ін. Враховуючи вимоги до здійснення професійно-педагогічної діяльності, рефлексивна культура викладачів спеціальних дисциплін будівельного профілю має включати систему рефлексивних умінь і навичок, які формуються і розвиваються у процесі цієї діяльності, а саме: здійснення аналізу відповідності змісту діяльності вимогам професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників; проведення аналізу застосування ефективності організаційних форм і методів, що застосовуються в навчально-виховному процесі; здійснення аналізу причин як позитивних, так і негативних результатів навчання, досвіду своєї професійно-педагогічної діяльності.

Комунікативний компонент розвитку професійної культури викладачів спеціальних дисциплін будівельного профілю спрямований на вироблення умінь вибудовувати діалогічне спілкування, використовувати різні способи і засоби інформаційно-знакового спілкування; вибудовувати суб'єкт-суб'єктні відносини; уміння правильно використовувати мовленнєві форми, які сприяють більш ефективному засвоєнню навчальної інформації, здійснювати рефлексивні процеси само-

пізнання. Змістовими складовими даного компоненту є мовленнєва культура викладачів спеціальних дисциплін і культура спілкування.

Мовленнєва культура. Професійно-педагогічна діяльність викладача спеціальних дисциплін будівельного профілю пов'язана з проблемами розвитку мовлення і, перш за все, мовленнєвої культури, яка розвивається на основі об'єктивно існуючих зв'язків між мовою і пізнавальними процесами, а тому мовлення в педагогічному процесі виконує важливе завдання, пов'язане зі створенням умов для забезпечення активної пізнавальної позиції майбутніх фахівців.

Мовленнєву діяльність Л. Виготський розглядав як фундаментальну, що сприяє розвитку всіх пізнавальних процесів людини [3]. Дієвим інструментом мовленнєвої діяльності є слово викладача, яке передбачає передачу учням технічних і технологічних знань. Оскільки сучасне виробництво потребує фахівця-будівельника, який володіє і суміжними професіями, то для цього йому необхідно оволодіти: технічною і технологічною термінологією відповідного профілю; складними технологічними процесами, які у своїй структурі мають велику кількість трудових прийомів і технологічних операцій; будовою будівельних машин і механізмів, значною кількістю сучасних будівельних матеріалів. Ефективність засвоєння учнями такої навчальної інформації прямо залежить від педагогічного мовлення викладача.

Педагогічна доцільність мовлення викладача полягає в тому, щоб не лише сприймати навчальну інформацію, але й спонукати до розумів, аналізу та співставлення, застосування самостійних рішень тощо. З метою реалізації визначених завдань викладач має дотримуватися норм літературного мовлення, де норма, правильність мови виступає як регулятор мовленнєвої поведінки педагога. Точність мови педагога проявляється і в суворій відповідності слів, які означають предмети і явища, при цьому не рекомендується вживати такі слова та вирази, які не передають точний зміст сказаного. Для викладача спеціальних дисциплін будівельного профілю це проявляється через визначення послідовності окремих технологічних операцій, простих і складних технологічних процесів, технологічних характеристик різноманітних будівельних механізмів, технологічної послідовності приготування розчинів, шпаклівок тощо.

У змісті розвитку професійної культури викладачів спеціальних дисциплін будівельного профілю значна увага надається *культури спілкування*. Важливі питання даної проблеми були розглянуті ще Цицероном. Саме він виокремив основні комунікативні завдання: “що сказати, де сказати і як сказати”. Практикою доведено, що у спілкуванні людина проявляє,

розкриває для себе й інших людей свої якості, здібності, знання й уміння і водночас формує їх та розвиває. Спілкуючись з іншими людьми, людина засвоює людський досвід, норми поведінки, цінності, способи діяльності, розвиваючись при цьому як особистість [5, с. 172].

Педагогічне спілкування, на думку А. Леонтьєва, – це професійне спілкування викладача з учнями на уроці або поза ним, спрямоване на створення сприятливого психологічного клімату і відносин між педагогом і учнями, учнівським колективом [11].

Заслуговує на увагу думка Л. Аухадєєвої, яка вважає, що комунікація і культура, їх формування і розвиток – нероздільні. Культура, вважає вчена, – це комунікація, а комунікація – це культура; комунікація органічно пов'язана з культурою, її матеріальною і духовною складовими – цими двома універсальними суспільними явищами, які створюють комунікативну культуру [1, с. 8].

До основних комунікативних умінь викладача спеціальних дисциплін будівельного профілю можна віднести: вміння спілкуватися в колективі; вміння через створену систему спілкування організовувати сумісно з учнями творчу діяльність; вміння цілеспрямовано організовувати спілкування й управляти ним [10, с. 67]. Від уміння вибрати тактику спілкування з вихованцями залежить виконання професійних функцій і моральний вигляд учнів, а тому культура спілкування стає особистісно і суспільно значущою.

Технологічний компонент розвитку професійної культури включає знання з теорії та методики викладання спеціальних дисциплін, зміст яких забезпечує дидактична і методична культура.

Дидактична культура. Для розвитку професійної культури викладачів спеціальних дисциплін будівельного профілю необхідні знання про навчання й освіту, їх цілі, зміст, методи, засоби, організацію і досягнуті результати, які забезпечує дидактика.

Володіння викладачем спеціальних дисциплін будівельного профілю методами, організаційними формами і засобами професійного навчання забезпечує проектування педагогом цілей навчально-виховного процесу, шляхів досягнення цих цілей, способів співробітництва педагога й учнів, які забезпечать ефективність вирішення поставлених завдань; логічну побудову способів навчальної діяльності учнів; вибір системи і засобів навчання відповідно до етапів формування професійних знань і вмінь.

Без достатньо сформованого рівня *методичної культури* неможливий розвиток професійної культури викладачів спеціальних дисциплін будівельного профілю.

Методична діяльність викладача спеціальних дисциплін розглядається з різних позицій: методична діяльність, пов'язана і з самоосвітою викладача, роботою з дидактичними засобами, підвищенням кваліфікації в предметній галузі; методична діяльність, пов'язана з навчанням конкретної дисципліни; методична діяльність як сукупність відносно самостійних умінь викладача спеціальних дисциплін із чітко вираженою специфікою у структурі професійно-педагогічної діяльності. У даному випадку ми розглядаємо методичну діяльність викладача спеціальних дисциплін як самостійний вид професійно-педагогічної діяльності [17, с. 21].

До методичної культури викладача спеціальних дисциплін слід віднести: знання з основних видів наочного представлення інформації: прийоми мнемотехніки (абревіатура, символічні записи, графи навчальної інформації, структурно-логічні схеми); метаплан-техніка та ін. Вибір викладачем раціональних засобів для кожного уроку значно підвищує ефективність навчальної діяльності, впливає на розвиток технічного і технологічного мислення, збільшує обсяг передачі навчальної інформації, підвищує культуру педагогічної праці [12, с. 36]. Рівень методичної культури викладача залежить від аналізу і самоаналізу процесу теоретичного навчання, вміння спостерігати, аналізувати й узагальнювати дії у процесі взаємовідвідування уроків спеціальних дисциплін, здійснювати педагогічний і психологічний аналізи уроків.

Етико-естетичний компонент розвитку професійної культури складає зміст етичної й естетичної культури викладача спеціальних дисциплін.

Оскільки діяльність викладача спеціальних дисциплін відбувається в певних умовах навчального середовища, то саме у процесі діяльності особистість педагога самореалізується, корегує свої стосунки і відносини. Моральні відносини як вид суспільних відносин, на думку Г. Васяновича, “становлять таку сукупність соціальних зв'язків і залежностей, у яких визначальним є взаємодія людей і соціальних спільнот, що базується на загальноприйнятих моральних цінностях і спрямована на дотримання суспільного й індивідуального блага і користі, на гармонізацію умов морального прогресу” [2]. Викладач стає моральною особистістю, коли він підпорядковує свої дії моральним вимогам суспільства, усвідомлює їх значення і зміст, здатний ставити перед собою моральні цілі, самостійно оцінювати власні дії та вчинки оточуючих тощо.

Важливою особливістю педагогічної етики є те, що вона посилюється завдяки почуттям професійно-педагогічного обов'язку, педагогічної совісті, педагогічної справедливості, педагогічного авторитету педагога. В етичній культурі особливе значення надається поведінці

викладачів спеціальних дисциплін, яку регламентують такі норми: поважне ставлення до учня; гуманістичний підхід до розвитку його особистості; любов до учнів, віра в їх безмежні можливості; здійснення діагностики і прогнозування особистісного розвитку учнів; відповідальність за залучення учнів до загальнолюдських моральних цінностей; вимогливість і повага до кожного учня [9, с. 251].

Таким чином, викладач спеціальних дисциплін будівельного профілю повинен мати чіткі уявлення про естетичні форми пізнання, розуміти естетичну сутність не лише опорядження приміщень, фасадів будівель як елементів навколишньої дійсності; відбирати і здійснювати естетичний вплив на особистість при виборі елементів опорядження, враховувати вимоги до вибору кольору приміщень залежно від їх призначення, розміри, стилю оформлення.

Інформаційний компонент розвитку професійної культури є не менш важливим у розвитку професійної культури викладачів спеціальних дисциплін, оскільки він забезпечує моніторинг і діагностику сформованого рівня як професійних знань і вмінь учнів, так і рівня розвитку професійної культури педагогів.

Моніторингова культура. Будь-яка практична діяльність, у тому числі педагогічна, носить моніторинговий характер, а тому володіння викладачем методом педагогічного моніторингу є обов'язковою складовою його професійно-педагогічної діяльності в ПТНЗ. Сучасний викладач спеціальних дисциплін має не лише проектувати свою професійно-педагогічну діяльність, але й створювати базу даних результатів цієї діяльності.

На різних освітніх рівнях створюються системи педагогічного моніторингу: відслідковування труднощів, перепон, що виникають у професійно-педагогічній діяльності викладачів; отримання інформації про сформованість способів навчально-педагогічної діяльності; індивідуалізація викладачем своєї діяльності; фіксація непередбачених відхилень у навчально-виховному процесі [4, с. 36]. В якості об'єкта педагогічного моніторингу в ПТНЗ можуть бути: навчально-виховний процес; якість професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників; розвиток особистості учня; професійно-педагогічна діяльність викладачів, у тому числі спеціальних дисциплін; професійно-педагогічний розвиток фахівців; рівень розвитку загальної, особистісної та професійної культур.

До основних методів педагогічного моніторингу вчені відносять: спостереження, опитування, експлікацію, аналіз результатів навчальної діяльності, бесіду, тестування.

Діагностична культура. Розвиток професійної культури викладачів спеціальних дисциплін будівельного профілю неможливий без інструментарію об'єктивних методів педагогічної діагностики. У наукових джерелах існують різні підходи до визначення діагностики: діагностика навчання і виховання, тобто досягнутих результатів, діагностика навченості (якості самого процесу). Метою діагностики є своєчасне виявлення, аналіз навчально-виховного процесу у зв'язку з його продуктивністю.

У розвитку професійної культури викладачів спеціальних дисциплін, окрім діагностики навченості, важливу роль відіграє і діагностика якості його професійно-педагогічної діяльності. Процес діагностики педагогічної діяльності викладача спеціальних дисциплін здійснюється за такими напрямками: виявлення готовності викладача спеціальних дисциплін до здійснення професійно-педагогічної діяльності; визначення рівня його професійної культури; орієнтація на постійний розвиток і професійне самовдосконалення; визначення вибору форм і методів організації навчально-виховного процесу в професійному розвитку і саморозвитку; дослідження педагогічної взаємодії у процесі комунікативного спілкування; дослідження рівня вимогливості при перевірці й оцінюванні набутих професійних знань, умінь і навичок учнів; оцінювання результативності професійно-педагогічної діяльності викладача спеціальних дисциплін у цілому [6, с. 216].

Таким чином, зміст професійної культури викладачів спеціальних дисциплін будівельного профілю розробляється з урахуванням вимог до їх професійно-педагогічної діяльності і на основі гносеологічного, психологічного, комунікативного, технологічного, етико-естетичного й інформаційного функціональних компонентів.

Посилання:

1. *Аухадеева Л. А.* Формирование коммуникативной культуры современного учителя в процессе вузовской подготовки : автореф. дис. на соискание научн. степени доктора пед. наук : спец. 13.00.01 “Общая педагогика, история педагогики и образования” / *Л. А. Аухадеева*. — Казань, 2008. — 47 с.
2. *Васянович Г. П.* Педагогічна етика : навч.-метод. посіб. / *Г. П. Васянович*. — Львів : Норма, 2005. — 367 с.
3. *Выготский Л. С.* Развитие высших психических функций / *Л. С. Выготский*. — М. : Высшая школа, 1960. — 102 с.
4. *Горб В. Г.* Педагогический мониторинг в вузе : методология, теория, технологии / *В. Г. Горб*. — Екатеринбург : Из-во Урал. ун-та, 2003. — 387 с.
5. *Гриньова В. М.* Формування педагогічної культури майбутнього вчителя : дис. ... доктора пед. наук : 13.00.04 / *Гриньова Валентина Михайлівна*. — Харків, 2000. — 462 с.
6. Енциклопедія освіти / АПН України ; голов. ред. *В. Г. Кремень* ; [заст. голов. ред. *О. Я. Савченко, В. П. Андрущенко*]. — К. : Юрінком Інтер, 2008. — 1040 с.

7. Загвязинский В. И. Методология и методы психолого-педагогического исследования : учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. завед. / В. И. Загвязинский, Р. Атаханов. — М. : Академия, 2007. — 208 с.
8. Зимняя И. А. Педагогическая психология : учебник для вузов / И. А. Зимняя. — [изд. второе, доп., исправл., перераб.]. — М. : Логос, 2002. — 384 с.
9. Исаева Т. Е. Педагогическая культура преподавателя как условие и показатель качества образовательного процесса в высшей школе : дис. ... доктора пед. наук : 13.00.01 / Исаева Татьяна Евгеньевна. — Ростов-на-Дону, 2000. — 427 с.
10. Кан-Калик В. А. Учителю о педагогическом общении : Книга для учителя / В. А. Кан-Калик. — М. : Просвещение, 1987. — 190 с.
11. Леонтьев А. А. Педагогическое общение / А. А. Леонтьев. — М. : “Знание”, 1979. — 84 с.
12. Методика профессионального обучения [Электронный ресурс] : курс лекций / А. С. Степанова-Быкова, Т. Г. Дулинец. — Электрон. дан. (4 Мб). — Красноярск : ИПК СФУ, 2009. — (Методика профессионального обучения : УМКД № 1513/1115—2008 / рук. творч. коллектива А. С. Степанова-Быкова). — 1 электрон. опт. диск (DVD). — Систем. требования : Intel Pentium (или аналогичный процессор других производителей) 1 ГГц ; 512 Мб оперативной памяти ; 50 Мб свободного дискового пространства ; привод DVD ; операционная система Microsoft Windows XP SP 2 / Vista (32 бит) ; Adobe Reader 7.0 (или аналогичный продукт для чтения файлов формата pdf).
13. Подласый И. П. Педагогика : в 2-х кн. : учеб. для студ. вузов, обуч. по пед. спец. / И. П. Подласый. — М. : Владос, 1999. — Кн. 1 : Общ. основы процесса обучения: новый курс. — 1999. — 574 с.
14. Подповетная Ю. В. Концепция развития научно-методической культуры преподавателя вуза : дис. ... доктора пед. наук : 13.00.08 / Подповетная Юлия Валерьевна. — Челябинск, 2012. — 450 с.
15. Сисоева С. О. Проблеми неперервної професійної освіти : тезаурус наукового дослідження : наук. видання / С. О. Сисоева, І. В. Соколова / НАПН України; Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих; Маріупольський держ. гуманіст. ун-т. — К. : Видавничий дім “ЕМКО”, 2010. — 362 с.
16. Хуторской В. А. Современная дидактика : [учебник для вузов] / Андрей Викторович Хуторской. — С.-Пб. : Питер, 2001. — 544 с.
17. Эрганова Н. Е. Методика профессионального обучения : учебн. пособие для студ. высш. учеб. заведений / Н. Е. Эрганова. — [2-е изд., стер.]. — М. : Издательский центр “Академия”, 2008. — 160 с.

References (transliterated and translated):

1. Auhadeeva L. A. Formirovanie kommunikativnoj kul'tury sovremennogo uchitelja v processe vuzovskoj podgotovki : avtoref. dis. na soiskanie nauchn. stepeni doktora ped. nauk : spec. 13.00.01 “Obshhaja pedagogika, istorija pedagogiki i obrazovanija” (Formation of modern teacher's communicative culture in the course of higher school training: Author's abstract of thesis for the scientific degree of Doctor of pedagogical sciences : specialty 13.00.01 “General pedagogy, history of pedagogy and education”). Kazan', 2008. 47 p.
2. Vasianovych H. P. Pedahohichna etyka : navch.-metod. posib. (Pedagogical ethics : Teaching and method. guidance). Lviv, 2005. 367 p.
3. Vygotskij L. S. Razvitie vysshih psihicheskikh funkcij (The development of higher mental functions). Moscow, 1960. 102 p.
4. Gorb V. G. Pedagogicheskij monitoring v vuze : metodologija, teorija, tehnologii (Pedagogical monitoring of the university: methodology, theory, technology). Yekaterinburg, 2003. 387 p.

5. *Hrynova V. M.* Formuvannia pedahohichnoi kultury maibutnoho vchytelia : dys. ... doktora ped. nauk : 13.00.04 (Formation of future teacher's pedagogical culture : Thesis ... Doctor of pedagogical sciences). Kharkiv, 2000. 462 p.
6. Entsyklopediia osvity (Encyclopedia of Education). / Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine; V. H. Kremen (ed.-in-chief). Kyiv, 2008. 1040 p.
7. *Zagyjazinskij V. I., Atahanov R.* Metodologija i metody psihologo-pedagogicheskogo issledovanija : ucheb. posobie dlja stud. vyssh. ped. ucheb. zaved. (Methodology and methods of psychological and educational research : Tutorial for teacher's higher school students. Moscow, 2007. 208 p.
8. *Zimnjaja I. A.* Pedagogicheskaja psihologija : uchebnik dlja vuzov (Educational psychology : Textbook for higher schools). Moscow, 2002. 384 p.
9. *Isaeva T. E.* Pedagogicheskaja kul'tura prepodavatelja kak uslovie i pokazatel' kachestva obrazovatel'nogo processa v vysshej shkole : dis. ... doktora ped. nauk : 13.00.01 (Teacher's pedagogical culture as a condition and an indicator of the quality of educational process at higher school : Thesis ... Doctor of pedagogical sciences). Rostov-on-Don, 2000. 427 p.
10. *Kan-Kalik V. A.* Uchitelju o pedagogicheskom obshhenii : Kniga dlja uchitelja (To a teacher about pedagogical dialogue : Teacher's book). Moscow, 1987. 190 p.
11. *Leont'ev A. A.* Pedagogicheskoe obshhenie (Pedagogical dialogue). Moscow, 1979. 84 p.
12. *Podlasyj I. P.* Pedagogika : v 2-h kn. : ucheb. dlja stud. vuzov, obuch. po ped. spec. (Pedagogy: in 2 books. : Textbook for students of teacher's university). Moscow, 1999. — Book 1: General foundations of the learning process: a new course. 574 p.
13. *Podpovetnaja Ju. V.* Konceptija razvitija nauchno-metodicheskoi kul'tury propodavatelja vuza : dis. ... doktora ped. nauk : 13.00.08 (The concept of higher school teacher's scientific and methodological culture development : Thesis ... Doctor of pedagogical sciences). Cheliabinsk, 2012. 450 p.
14. *Sysoieva S. O., Sokolova I. V.* Problemy nepererвної profesiinoi osvity : tezarius naukovoho doslidzhennia : nauk. vydannia (Problems of continuous professional education : Thesaurus of scientific research : scientific edition / NAPS of Ukraine; Institute of Teacher Education and Adult Education; Mariupol State Humanitarian University. Kyiv, 2010. 362 p.
15. *Stepanova-Bykova A. S., Dulinec T. G.* Metodika professional'nogo obuchenija [Jelektronnyj resurs] : kurs lekcij (Methods of professional education [Electronic resource] : a course of lectures). — Electron. data (4 MB). Krasnoyarsk, 2009.
16. *Hutorskoj V. A.* Sovremennaja didaktika : [uchebnik dlja vuzov] (Modern didactics : [textbook for higher schools]). St-Petersburg, 2001. 544 p.
17. *Jerganova N. E.* Metodika professional'nogo obuchenija : uchebn. posobie dlja stud. vyssh. ucheb. zavedenij (Methods of professional training : Tutorial for higher school students). Moscow, 2008. 160 p.

Стаття надійшла до редакції 25.09.2014

М. Михнюк

Содержание функциональных компонентов профессиональной культуры преподавателей специальных дисциплин строительного профиля

В статье обосновано функциональные компоненты профессиональной культуры преподавателей специальных дисциплин строительного профиля. Содержание профессиональной культуры преподавателей специальных дисциплин строительного профиля разрабатывается с учетом требований к их профессионально-педагогической деятельности и на основе таких функциональных компонентов: гносеологического (составляющими которого являются методологическая и исследовательская культура), психологического (предусматривающего раз-

витие у преподавателей специальных дисциплин строительного профиля психологической и рефлексивной культуры), коммуникативного (содержательными составляющими которого являются речевая культура преподавателей специальных дисциплин и культура общения), технологического (включающего знания по теории и методике преподавания специальных дисциплин, содержание которых обеспечивает дидактическая и методическая культура), этического-эстетического (включающего содержание этической и эстетической культуры преподавателя специальных дисциплин) и информационного (который обеспечивает мониторинг и диагностику сложившегося уровня как профессиональных знаний и умений учащихся, так и уровня развития профессиональной культуры педагогов).

Ключевые слова: функциональные компоненты, содержание, преподаватель специальных дисциплин, профессиональная культура.

М. Mychnuk

Contents of Functional Components of Professional Culture of Special Subjects' Teachers (Construction Profile)

The article deals with the content of the functional components of professional culture of teachers of special subjects (construction profile). The content of the professional culture of teachers of special subjects (construction profile) is tailored to the requirements of their professional and educational activities, and is based on the following functional components: epistemological (the components of which are methodological and research culture), psychological (which provides the development of psychological and reflective culture of special subjects' teachers), communicative (substantive components of which are speech culture of the special subjects' teacher and the culture of communication), technological (including knowledge of the theory and methods of special subjects teaching, the content of which provides a methodical and didactic culture), moral and aesthetic (including the content of the ethical and aesthetic culture of the special subjects teacher) and informational ones (which provides monitoring and diagnostics as the existing level of students' professional knowledge and skills and the level of development of teachers' professional culture).

Key words: functional components, content, special disciplines teacher, professional culture.

Рецензент – кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник Л. М. Петренко